

GLAS MALOG PUKA

GLASILO SOCIJALNE DEMOKRACIJE U DALMACIJI.

Izlazi svakog petka. — Godišnja cijena za zemlju poštom Kr. 5, Van države Kr. 6 — Pojedini broj 6 para. — Rukopisi se ne vraćaju, a neplaćena pisma ne primaju se

Nakladnik, izdavatelj i odgovorni urednik F. Pasinovich. — Splitska Društvena Tiskara

Pr. 5/10-1

U Ime Njegova Veličanstva Cara!

C. k. Sudbeni Dvor I Molbe u Spljetu kao tiskovni sud riješavajuć o predlogu 11/2 1910 Posl. Broj Ss 5/10 mjestnog c. k. Državnog Odvjetništva u nejavnoj sjednici presudio je:

I. Da u vijesti „Nadničarske plaće“ tiskanoj na drugoj stranici, trećem stupcu br. 6 časopisa „Glas Malog Puka“ koji je izišao u Splitu dne 11. veljače 1910. brzotiskom „Spliske društvene tiskare“ pod odgovornim uredništvom F. Pasinovicha i baš u riječima: „Nadničarske plaće“ te „zaslužuje“ pak „Car Austrijski kruna 168“ i napokon od riječi „Svakako“ do „žandari“ nazrijevaju se skrajnosti zločina po § 63 k. z.

II. Potvrđuje se već obavljena zapljena i zabranjuje se daljnje razširivanje časopisa.

III. Odredjuje se uništenje zapljenjenih primjeraka i onih što bi se unaprijed zapljenili, te rastava tiskovnih slogova;

IV. Nazočna osuda ima se proglasiti u službenom listu i nastajućem broju časopisa „Glas Malog Puka“ na prvoj stranici.

Razlozi.

Očito je da u sadržaju zapljenjenih riječi i zapljenjene upitne vijesti, u savezu sa preostalim sadržajem, povrijeđuje se dužno poštovanje prema Njegovom Veličanstvu, te se dosljedno u istim nazrijevaju skrajnosti zločina po § 63. k. z.

Toga radi uporabom § 493 k. p. i §§. 20. i 39 Tiskov. Zak. bi presudjeno kao u nazočnoj osudi.

C. k. Okružni Sud

Spljet dne 12 veljače 1910.

Da živi rad! Da živi rad!

Kad su radnici počeli kod nas nastojati, da si skrate predugo radno dnevno vrijeme, čuli smo razne prigovore mnogih mizernih duša, kojima je samo do toga, da radnik što više i što dulje radi, pa makar postao i sam mašinom i tovarnom živinom. Čuli smo među inim i ovaj prigovor: „nije ih volja raditi...“

Taj je prigovor tako glup, da se s njim ne bismo smjeli ni baviti!

Radnike se izrabljivalo i izrabljuje ih se svakako, a kad su došli do spoznaje, organizirali se, znajući, da organizacija štiti njihove interese.

Prvo i najplemenitije, što je radnik tražio bilo je uredjenje i skraćenje radnog vremena. Radnik je shvatio, da on nije nikakva živina, kojoj je, da u neznanju i živinstvu sprovadja dane, već čovjek, koji sve proizvadja, čovjek, danas prezren i zanemarivan, ali koji će da postane gospodarom svijeta.

Koliko je plemenitosti, morala i idealizma u toj radničkoj tražbini!

On je shvatio: „glup sam, neuk, alkoholist, jer sam preveć radio, a premalo učio i čitao; pa da sam još radio za sebe; da je plod moga rada išao u moj tobolac!“

Odavle ona akcija za 8-satno radno vrijeme.

Osam sati rada, osam sati počinka, osam sati izobrazbe.

Ova je tražbina tako daleko zasegla, da internacionalna proslava I. svibnja ima (kao glavni cilj) demonstrirati za radničko bratstvo i za jednu točku minimalnog socijalističkog programa: 8 sati rada.

Zar nije pravedna i opravdana ta tražbina, o vi sićušne poslodavačke duše, vi mizerni stvorovi, koji od čovjeka-radnika tražite, da bude rob vaše tamnice, a kad bi vam bilo moguće tražili bi ste i zapovjedali biste, da vam radnici rade punih 20 sati dnevno.

Osam sati mlatiti po nakovalu, dosta je; osam sati gušiti se u smradu tvornica i rudnika i trošiti se nad teškim radom, držimo, da je dosta; zar ne, o vi izrabljiivači?!

*

Na prigovore ne ćemo se ni osvrnuti; ta pitajmo ih prije: koliko rade kapitaliste, buržoazi i svi oni, koji se klatare po kavanama, po šetalistima, po vilama, oni koji provode dane u zagrljaju lijepih žena?

Na prigovore odgovaramo jednom za vazda: mi smo stranka rada; na našem barjaku piše kruha i rada. Naš je kredo Rad; mi vjerujemo u rad, koji je stvoritelj svega bogatstva, dok kapital nije nikada ništa proizveo. Sve je plod našeg rada, rad je otac svega.

Mi ne mrzimo rad. Mi ga ljubimo, a zato se i borimo, e da ga oslobodimo iz ropstva kapitala, e da rad zadobije onu pravu vrijednost, koju i zaslužuje. Mi ga hoćemo osloboditi iz sisaljke izrabljivanja, a to će biti kad oborimo premoć kapitalizma, a uspostavimo pravdu socijalizma, tog sunca proletarske budućnosti. Onda rad ne će nitko prezirati, jer će rad pružati zbilja blagostanje i sreću, a ne kao danas, kada radnicima pruža škrti komadić hljeba i moralnu bijedu. Onda će rad biti lijep i sladak, jer će biti u svojoj cjelini naplaćen, dok je danas izrabljen i u službi kapitalističkog isisavanja; dok danas rad znači servilnost socijalnoj nepravdi, a radionica je proletarska tamnica u vlasti boga kapitala.

Ne čudi se ni malo ako radnici, s kojima se postupa poput s živinama, postaju živine, ili pako zaštićuju svoju savjest i čuvstvo svojeg dostojanstva sa mržnjom

najživlje vrsti sa neprestanom intimnom pobunom proti buržoaziji, koja ima prevlast, Oni su samo dotle ljudi, dokle ćete mržnju proti gospodujućoj klasi. Postaju živine netom se pokorno prigibe pod jarmom i egoistički traže, da si učine snosljivim jedan život bespravnik i roba, a bez namisli, da skrše taj jaram. F. Engels.

Naš program protumačen puku.

Socijalistička stranka ima dva programa: minimalni i maksimalni program.

Minimalni program jeste onaj program, koji je ostvarljiv u kapitalističkoj družbi i koji sadržava tražbine radnog naroda, koje se mogu u što skorije doba realizirati; zato se ovaj program zove i aktuelnim.

Glavne točke minimalnog programa bile bi: sveopće i jednako izborno pravo glasa za sva zastupstva, osam satno dnevno radno vrijeme; ravnopravnost žena i pravo glasovanja ženama; rastavu crkve od države, ukinuće nameta na životne namirnice, potpunu slobodu sastajanja, slobodu štampe itd. Dakle takove reforme, koje bi donijele demokratizaciju svih institucija, eto, to je aktuelni socijalistički program.

Maksimalni program bio bi kolektivizam, to jest ukinuće privatnog vlasništva, a uskrisenje zajedničkog (kolektivnog) vlasništva: to je savršenija forma društvene organizacije, koja će izbrisati sa lica zemlje socijalne nepravde, koje su uzrokom svake ljudske degeneracije; jer nitko ne može nijekati, da se društvo ne preobraziva i da po naravnom zakonu usavršivanja ne će nadoći bolje društveno uredjenje, koje će zamjeniti ovo nevaljalo, nezgrapno i nemovalno.

Vidimo, dakle, aktuelni nam program služi za provesti sveopću demokratizaciju, te da pripravi teren novom, boljem društvenom poretku, koji će učiniti kraj kapitalističkom izrabljivanju čovjeka po čovjeku i svakoj klasnoj nepravdi.

Aktuelni ili minimalni program je poluga u rukama proletarijata, s kojom će sjedinjenim silama oboriti današnje klasno ropstvo i kapitalističko gospodstvo; to je put, koji ih najvećom sjegurnošću vodi k proletarskoj emancipaciji iz trostruke zavisnosti i služinstva: intelektualnog, političkog i ekonomskog ropstva.

Jednako potrebna po proletarsku ekonomsku borbu jeste politička borba, jer bi sama ekonomska borba bila teška, bez koristi i rezultata kad ne bi bila pokrijepljena od političke akcije. Zato proletarijat mora da jednakom snagom vodi toli političku koli ekonomsku borbu. Samo sa ekonomskom

borbom proletarijat može da osvoji i izvojuje razne poboljšice — no dalje ne će moći doprijeti.

A i ekonomske bi pobjede ostale uzaludne i suvišne kad bi radnici puštali, da buržoazi sami kroju zakone po miloj volji; oni će ih krojiti u korist svoje klase, a na potpunu štetu proletarijata.

Ko ljubi krému ne ljubi obitelj, pa ni sama sebe: svoje zdravlje, bilo tjelesno ili duševno.

Iz krême lahko se ide u bolnicu ili u tamnicu.

*

Župnik si rado daje ime pastira: on je pastir, a puk je njegovo krotko „stado“.

To i je istina, jer pastir svojem stadu striže vunu i muze im mlijeko do zadnje kapi.

Kada pročitaš „Glas Maloga Puka“ podaj ga znancu, drugu i prijatelju nek upozna što hoće i zašto smo socijalisti.

*

— Radniče, zar ne živiš li od rada vlastitih ruku?

— Ako živiš, onda treba da stupiš u naše redove i da dobro proučiš socijalizam.

Rako je u kapitalističkoj družbi.

Ako si gladan (a rada nemaš) ukradeš koju kobasicu, ili koji hljebac, uhvate te i strpaju te u tamnicu po nekim paragrafima, koje ti nisi skovao, niti ih tvoj glad poznaje, niti ih može poznati, prem da ono, što si ukrado plod je rada, koje je izveo i opet radnik, a stalan si, da taj rad ukradenog predmeta nije bio dostatan naplaćen, već, da je gospodar s njim samo špekulirao.

Vidiš: krađa je i jedno i drugo: i krađa kobasice i špekulacija kapitaliste; dapače ono prvo i nije zapravo krađa, jer si uzeo nešto, što je radnikovo (sve je plod rada), a opet si morao, a natjerao te najveći zakon: zakon egzistencije, a krivnja nije tvoja, što se ovo društvo temelji na nepravdi, pa ti ne daje ono, što je za život nužno.

I sada pazi: i poslodavac svakidano krade, a krade radniku, a to je najveće zlo; krade, jer špekulira sa radničkim radom, t. j. ne daje mu onoliko, koliko vrijedi njegov rad, a on to mora da čini, jer — je — poslodavac.

Ipak njemu, poslodavcu, ništa. Kao da je krađa špekulanta i izrabljivača naravna stvar!

Jest, jest; u kapitalističkom društvu nisu svi lopovi u tamnici, već samo oni, koji su bez svoje krivnje postali lopovi: naime oni, koje je ovo barbarsko i brutalno društveno „uredjenje“ učinilo lopovima, a to bez njihove volje, ili protiv njihovoj volji.

I još popovi vele, da je „božje“ ovo nelijepo i sramotno uredjenje! A ne znaju, da ništa nije vječno, a po gotovo ne društvo; društvo se uvijek od svog početka kroz

vijekove i vijekove razvijalo, pa će, stalni smo, po zakonu evolucije pasti i lopovluk ove „civilizacije“, koju historija krsti buržoaskom, dok proletarska ima tek naradoći.

I jer to hoćemo, popovi nas rišu crnim bojama; no ljudi mozga i razbora već znadu, da „vrag“ nije tako crn, kao što ga popovi, ti služnici kapitalizma, rišu.

Ako opstoji pakao (znanost o njemu nikada ne govori, niti ga pripoznaje) zaista nitko ga više ne zaslužuje od nekih popova bez ljudskih čuvstva, koji u današnjoj borbi izrabljivača i izrabljenih cinički zlorabe svoj upliv nad neukim i punim presuda radničkim masama e da ih privuku u gospodске stranke, t. j. da se bore proti samima sebi, e da si vlastitim rukama okuju lance ropstva i bijede.

Ovo je najveći zločin, tim više, što isti izvadaju dotično u ime boga i vjere, a to je najveće zlo.

Štrajk zidara u Winterthuru

u Švicarskoj traje još uvijek. Poduzetnici su u posljednje vrijeme ponovno razaslali agente, da nabavljaju štrajkbrehere. Unatoč gospodarske krize i s njom skupčane besposlice te dugog trajanja štrajka nije im uspjelo, da dobiju znatniji broj štrajkbrehera, a oni, koji su dobili, otišli su nakon dan dva dalje.

Upozoruju se drugovi posvuda ponovno, da se čuvaju štrajkbreherskih agenata. Gradjevinari neka podnipošto ne primaju posla za Winterthur, a i kod ponuda za ostalu Švajcarsku na mjestu je opreznost, te je najbolje da se u takovom slučaju pita prije za obavijest koje radničko tajništvo u Švajcarskoj.

Bojkot mesa.

Ogromni kapitali u Americi sakupljaju se jedino iz neplaćenog rada najamnih radnika, drugo, što kapitaliste podižu velike trustove, saveze, gdje oni sami odredjuju cijene pojedinih stvari. Tako ima trust gvozdja, petroleja, željeznica itd. Ali osobito su ubijstveni savezi životnih namirnica. Ma koliko zemlja urodila, ipak se cijene održe na istoj visini, zato što savez neda jeftinije, a sve je u njihovim rukama. Protiv ubijstvenog rada trustova uzalud se govorilo do sada, uzalud je parlamenat donosao zakone. Kapitaliste nisu slušali nikog, jer su zakonodavci u njihovim rukama. Sad je već dozlogrdilo narodu, i zaključio je, da sam sebi pomogne. Zaključio je, da će se direktno boriti protiv trustova. Najbezobrazniji je savez mesa i sad se radništvo i srednja klasa u cijeloj zemlji organizuje, da bojkotira meso, da ne jede meso. Nekoliko nedjelja živiće od biljaka, sve dotle, dok trustovi ne uvide, da je bolje i malo manje profita, nego ništa. Čim se ovaj bojkot svrši, čim se slomi savez mesa, bojkot će se staviti na robu drugih saveza. Direktno se treba napasti zlo, pa će se iskoreniti.

Radničkim dječacima.

Ljubi svoje školske sudrugove, koji će ti biti i sudrugovi rada za vrijeme cijelog tvog života.

Ljubi nauku, koja je kruh znanja; budi zahvalan onome, koji te podučava, kao svom ocu i svojoj majci.

Posveti sve tvoje dane kojoj korisnoj i dobroj akciji.

Časti dobre ljude, poštivaj svakoga, ali se nikome ne pokloni!

Nemoj mrziti, nemoj vrijeđjati, ne osvećuj se nikada, ali obrani svoja prava, ne kloni pred grubom silom i bahatošću tlačitelja.

Čuvaj se od svake podlosti; budi prijatelj slabijih i potištenih, ljubi pravdu izvan svega, bez koje nema drugo do li bijede.

Spomeni se, da su sva zemaljska dobra plod i posljedica rada: uživati, a ne raditi, isto je što i krasti kruh onome, koji radi.

Nastoj da mozganjem upoznaš Istinu; ne vjeruj onome, što je u protuslovlju sa zdravim razumom; ne daj se zavesti ili prevariti, ali nemoj ni ti druge prevariti!

Nemoj misliti, da moraš mrziti i prezirati druge narode; ne; ne želi divlje ratove, koji su ostatak starih barbarizama.

Želi naprotiv, da svane dan, kad će svi ljudi — slobodni građani jedne jedinstvene domovine — živjeti kao braća u miru, pravdi i ljubavi ljudskoj.

Socijalizam u Kini.

Već kojih par godina opaža se u Kini jaka socijalistička struja, koja ima da izdrži mnoge progone od strane kineske vlade, koja je isto tako reakcionarna kao i ona u Rusiji.

Vodja kineskog socijalizma je Sun Ysen, koji je kroz više godina djelovao u Japanu, na Filipinima, te u Indiji kao revolucionarni agitator. On je prokiomčario prve socijalističke knjige u Kinu. U agitaciji podupire ga priličan broj mladih izobraženih ljudi, koji su se upoznali sa socijalizmom u Evropi i u Americi, a dobri su govornici i spremni na svaku žrtvu. Očito je, da će se i azijski proletarijat, netom bude bar donekle odgojen, bez oklijevanja priključiti velebnom međunarodnom socijalističkom pokretu.

Radnički masni profiti.

— U Sosnovicama u Njemačkoj upališe se dva rova. Koliko je radnika u njemu, ne zna se. Tako to glase vijesti iz najbolje uredjenoga društva.

— U ugarskom gradu Balmazujvaroš narod formalno gladije. Po sto žena sa djetecom u naramku plače i traži pred općinom kruha.

— U Vladuleni u Rumunjskoj puknuo je glavni kotao u velikome mlinu, te ubio 32 radnika na mjestu, a ostalih 8 bori se sa smrću.

— U rudokopu Indiana u Sjever. Americi usmrćeno je uslijed eksplozije 11 rad-

300
305
303

nika. Druge vijesti vele, da mrtvih radnika ima preko 50.

— Na Floridi se sukobila dva vlaka. Katastrofa je užasna. Mrtvih željezničarskih radnika ima sva sila.

— U Peroii Illinois upališe se rudokopi. Vjerojatno je, da ima u njima ljudi.

— U ugljenokopu Gottsegen u Njemačkoj porodila se vatra. I tu ima ljudskih žrtava.

— U ugljenokopu Draskebero (Keutunky) poginulo je uslijed eksplozije 40, a teško ranjeno 20 ljudi.

Tako eto izgleda toliko opjevana ljepota radničkoga života!

Ovo su suhe vijesti, suhe brzozjavke, koje ipak mnogo govore: govore o pokolju proletaraca u kapitalističkoj klaonici: u današnjem svijetu.

I popovi vele, da bog tako hoće, a mi da smo bezbožci jer velimo, da je ovo društveno „uredjenje“ nedostojno i barbarsko.

Ljepote buržoaskog režima.

Po računu Johna Burnsa, broj osoba bez stana, pripomoženih od javne dobrotvornosti u Londonu, prelazi broj 920.000 t. j. preko četvrt stanovništva.

Milijuni beskućnika s jedne strane, hiljade velikih milijunera s druge strane, eto, to je socijalni problem u svojoj pravoj očevidnosti, a to još u narodu, koji uslijed razvijene industrije i trgovine slovi kao najbogatiji i ekonomski najbolje situiran.

Jedna osoba na 4, koja nema od česa da živi: ruke ima, ali rada nema!

Iz pokrajine

Šibenik.

O našim pekarima. Tuže nam se neki iz redova te struke, da se mnoge pekarnice u Šibeniku ne drže pravila obrtnog zakona, jer da rade u nekim pekarnama sami šegrti, te da nema u njima ni jednog ispitanih radnika!

Evo tako mnogi ispitani radnici ne mogu tu naći zarade. Ovo je žalostno, da žalostnije ne može biti. Čemu tad obrtni zakon, kad se ovakvom izrabljivanju radnika ne može na put stati? Zašto se zapostavlja obrtni zakon? Zašto je tu politička vlast? Zašto ona ne rasčisti ovaj nered, koji ovdje vlada na štetu pekarskih radnika, a istodobno cijelog općinstva, jer više puta se opaža nevaljali i sirov kruh, gdje se nesmetano prodaje? A mislimo, da je to na štetu narodnog zdravlja. Tražimo, da se ovom ovakvom neredu jednom na put stane! Do koga je, nek se makne!

Vladina pomoć za obnavljanje vinograda. Namjesništvo je doznalo općini šibenskoj beskamatni zajam od 59.500 kruna za obnavljanje vinograda uništenih od filoksera.

Bilo je napokon skrajnje vrijeme, da to vlada dade; a dala je, jer smanje nije mogla, a i onako pare će joj se povratiti. Dala je tekar u zajam! A naši „zastupnici“ mogli bi bar i tu nešto više uraditi, ali njih ne bije zlo! To ti je ono!

Razdor u vatrogasnom društvu. Kako su mnoga društva u Dalmaciji osnovana lih iz sebičnih interesa, tako istodobno nisu ni ova dobrovoljna vatrogasna društva daleko od tog namisla. Ta dosta nam je bilo vidjeti prošle jeseni, prigodom sokolskog slavlja u našem mjestu, gdje

je vatrogasno društvo služilo kao stafaža nadutim „rodoljubima“ najgore vrsti.

Kako čujemo, u šibenskom vatrogasnom društvu od nekog vremena vladaju neke razmirice među članovima i upravom istog društva. Ove razmirice imaju se pripisati dakako apsolutizmu, koji vlada u istom društvu. Vidi se po ovome: jer kad se članovi — koji su sami radnici — nisu dali od uprave terorizirati, predsjednik je raspustio društvo!! Ponajbolji članovi društva, kad uvidješe do čega je ovo došlo, da ih se na svaki način hoće lišiti njihovih prava, koja su svojom požrtvovnošću zaslužili, odlučili su da odu njih desetak zajedno na 9. o. mj. na veče u prostorije vatrogasnog društva, da se propitaju, što je predsjednika društva prisililo na taj korak, da ih se lišava njihovih prava, radi kojih su se oni ponajviše žrtvovali. Dok su došli u dvorište, navali na njih 5 do 6 općinskih redara golim sabljama, tako da je i okolo stojećem općinstvu zadalo strah u kosti, te mnogi su mislili: na, sad će koja glava vrcnuti s ramena.

Mi radi rada ovog društva nebi se ni osvrnuli, jer smo više puta rekli, da je jedini spas radnicima u radničkoj organizaciji, a ne u građanskim društvima. Ali moramo osuditi krvoločni istup redara-divljaka, koji onako bez samilosti napadaju brata svoga — radnika.

Iz karbit-robijašnice. Gospoda kapitalisti karbit-fabrike povisili su cijene svojeg proizvoda (karbura) za jedno 5 K po kvintalu, a time — naravno — povećati će im se profiti, koji su i onako bili veoma masni. Računa se, da će osle unaprijed imati godišnje do 2 milijuna kruna većeg dobitka nego sada.

A radnicima? Hoće li bijednim robijašima povećati i za 5 soldi plaću. Ne, ne će, jer radnici, i ako kukavno plaćeni, nisu organizirani, pa ne mogu prisiliti kapitaliste, da im dobace mrvice sa stola izrabljivanja.

Tako uvijek. Radnicima sušica, starost prije vremena, smrt, sve nevolje, mukotrpnost, neznanje, klerikalizam, glad, kukavičluk, dok kapitalistima plandovanje, bezbrižnost, užitak svake vrsti, duševne naslade kazališta, kulture, lijepih knjiga — sve to znadu si gospoda pribaviti iz izrabljivanja radnika. A radnici? A raja? — Oh, ona spava, tvrdo spava!...

„Konac... svijeta“. Pošto nam je poznato, da neki popovi hoće da izrabe tobožnju pogibelj „konca svijeta“, plašeći ga, da je to „kazna božja“, i da je moguće odstraniti tu „kaznu“ sa novcem, upozorujemo dotične, da ćemo ih pred javnost iznijeti, pa makar to rekli i u isповјedaonici.

Molimo naše drugove diljem Dalmacije, da redakciji našeg lista u Spljetu jave imena tih popova-varalica. Toliko za danas.

Gruda (Konavla) kod Dubrovnika.

Kod nas su izbori u potpunom jeku. Iza nekidašnjeg medjustranačkog sastanka na Grudi, koji završi potpunim nesporazumkom, nastala divlja lov raznobojnih agitatora za izbornicima. Kandidata ko gljivá: pravaških, narodnjačkih, čingrijevskih, samostalno-konavoskih, pa je zaista ogavno gledati kako narod biva zavađjan, da glasuje za jednog ili drugog. Osobito se u tom pokazuju dobrim majstorima pravaški agitatori, koji za postići cilja ne biraju nikakvih sredstava, pričinjavu se najžešćim radikalima, antiaustrijancima, a kad tamo su blage ovce, umilne sluge svojih gospodara, sdušni izvršioći naloga i želja velje vlasti. Nije dosta, što se razne njihove „ličnosti“ okoristiše na račun lijepih i ponosnih, ali izvaranih Konavla, već opet kane da našem plemenitom narodu nanesu sramotu, da ga natovare novim teretom, da ga daruju s nekakvim „strijeljačkim društvima“, kojima bi država blagohotno „darivala“ odijela, puške, municiju i suviše bi „dopustila“, čujte Konavljani, da si za društvene znakove odaberemo trobojnicu sa slikom gospe!

Nije dosta, što nam narod seli u Ameriku pred groznom zapuštenošću vlade i vlastitih svojih sinova, što dajemo porez državi u krvi i u novcu, što dajemo svoju mladost na 4 godišnju napornu vojničku službu, što je vjeran državi pasjom odanošću, već ta vlada hoće, pomoću gore spomenutih mameluka, da još više izrabi ovaj dobroćudni narod, da ga još više skući pod svoju vlast, da od istog napravi dobrog psa stražara, koji će vjerno čuvati kućni prag. Ne, ne, gospodo upravitelji u Zadru i Beču, ne ćemo dalje tako, dosta je bilo. Pokažite nam prije, da se i za naše Konavle nešto brinete; pošaljite nam sada „domaćeg sina“ i ostale komisije, pa da vide, da se osobno uvjere, koji nas jadi biju; da vide kako se bijesna Ljuta razlila po našoj ubavoj dolini, ništeći nam trud, da vide našu krnji-željeznicu, kojoj uvijek prijete propast grozni ponora, da vide naše nesretne puteve, da okušaju naša nevoljna vina, koje je lanjska poplava uništila. Ne tražite od nas samo žrtava, usluga i vjernosti, to smo vam, žalibože, stoput učinili, već i vi nama učinite jedanput nešto; oslobodite nam narod iz lhvarskih pandža, presušite nam ovo blatno polje, napravite nam puteve i škole. To vam ponovno kažemo, pa tada uputite komisije u svrhu ustanovljivanja „lovččkih strijeljaca“, jer vam to prije za stalno neće upaliti. Još u konavljana buktu žar ponosa, a ima nas tko vidi i dalje od nosa. Konavljani.

Medjustrukovni odbor pozivlje sve organizovane drugove na konfidencijalni sastanak u nedjelju 20. tek. u 9^{1/2} sati pr. podne. Toplo se preporuča da nitko ne fali.

Le Commissioni delle organizzazioni invita tutti i compagni organizzati ad un' adunanza confidenziale, la quale si terrà domenica 20 corr. alle 9^{1/2}, ant. Si raccomanda caldamente che non manchi nessuno.

Gradske vijesti.

Dvije zabave u korist našeg lista biti će sutra u subotu i prekosutra u nedjelju. Predstavljat će vrijedna i simpatična družina Gavrilović, te kazališno-diletantski klub socijalističke omladine. Komadi su birani, a iz realnog radničkog života, tako, da će osim što će isti biti vanredno zanimivi i lijepi, pružati zdrave pouke i birane satire i šale.

Naši su drugovi pozvani, da svi dodju na zabave i ne će se pokajati. Osim toga oni su pozvani — a i dužnost im je — da uzdrže svoj radnički list u životu. Danas je štampa sve; i jao si ga onome, tko to ne shvaća! Štampa je dandanas jako raširena; buržoazija žrtvuje milijune i milijune za štampu, jer dobro pozna važnost štampe; radnik ima danas u svakoj gospodskoj novini neprijatelja, klevetnika, koji ili ga

nastoji zavesti, moralno ubiti i uspavati ili — grditi ga napadati ga i zvati žandare u pomoć.

Ovaj je pošteni komadić papira, koji nema gospodara ni tajnih fondova, znao uvijek visoko dignuti glas u obranu onih, koji obrane i zaštite najviše trebaju: zanemarivano, izrabljivano i zasljepljeno radništvo našeg kraja.

Mi nemamo tajnih fondova, nemamo kapitalističkih kesa, ali, pokazimo, da imamo svijesnih radnika, koji su u XX. vijeku napokon shvatili vrijednost štampe, jedina, koja je neodvisna od svih starih i modernih dušmana.

17. zapljena našeg lista. Zaplijene, koje doživljavamo više su smiješne i glupe, nego — okrutne. Maroli već ne zna drugo da bude, nego to...

Zaplijenu članka o knjazu crnogorskom, koga prevedosmo iz „Arb. Zeitung“, zaplijeniše motivacijom, da nije istina. Kako g. Maroli zna da nije istina? Ko mu je rekao? Zar Stražičić? A ne zna da je taj članak bio potpisan od pisca: Dr. Triše Kaclerovića, koji je spravan dokazima u ruci dokazati svoje tvrdnje, kad bi knjaza „došla volja“, da ga pozove na — red... Sramotno je plijeniti ono, što se nigdje u Austriji nije zaplijenilo.

Današnji prilog. Prilažemo poziv drugovima i drugaricama, a do njih je, da izvrše svoju dužnost.

Čudnovato! Popovi vele, da je naš list „listić“, no njihov imegulani „Luk“ (bog mu dao pokoj) bio je — list!

Pa što vodite računa o nama, gospodo popovi, što otvarate čitave rubrike proti socijaldemokratskoj ideji, ta, mi smo samo — listić?!

Da, listić, ali listić, koji se u divljoj Dalmaciji znao održati za tri godine, usprkos sviju progona, usprkos svega, a vaš pobožni „Luk“, uza sav biskupov blagoslov, uza sve popovske kese — sagnujo je!

Može biti više no stalan, da će uspjati. Gosp. Maroli računa ovako: zaplijenit će svaki put list, nanijeti će toj vrazjoj gardi svaki put po jedno 20—30 K i list će podleći...

No on čini račun bez krčmara. Želi li se uvjeriti nek poviri na zabavi u korist lista. Vara se g. Maroli kad tako misli.

Poznato nam je, da gosp. Juričević, kateheta na realci, neprestano bljuva u svojoj furtimaškoj mržnji na socijaliste, nazivajući ih huljama, besbošcima, ljudima, koji hoće mukte (?) živiti (sjegurno suđi pop po sebi op. sl.). Ferrera je na primjer nazvao lopovom itd. I tako eto nastavlja taj čovo „odgoj“ mladeži. A što bi tek bilo, da mu koji protuslovi! Eh, tad ga valja odmah iz škole protjerati...

Agitirajte, drugovi! što više, čim jače e da zabave sa plesom i predstavama od subote i nedjelje onako uspiju, kako će biti dostojne velikom i znamenitom cilju, kojem su posvećene: našoj štampi. — Pognimo dakle, jer sve što činimo, činimo jedino za našu radničku stvar!

Uvijek krivi radnici. Kad poslodavac ne može da zadovoljava zahtjevima naručitelja, obično baca krivnju na svoje radništvo. Tako eto „Jedinstvo“ u prošlome broju javlja, da ne može redovno izlaziti, jer su neki radnici „bolesni“, „istupili“ itd., a čudimo se da ne rekoše da su i lijeni, pa da ne će da slažu. Evo dakle, radnici su krivi! Dakle radnici gospodar tom tiskarom? No na žalost, jer je to malo drugačije. Upravu te tiskare sačinjavaju gg. Poleti, bankovni ravnatelj; Morpurgo, knjižar; Rismondo itd., ljudi, koji se razume u tipografstvo toliko, koliko i u pravljenje postola. Već toliko puta im radnici dokazaše, da upravu ima sačinjavati u potpunom smislu strukovnjak, ali oni se ne dadu krstiti (previše su veliki aristokrate op. sl.). Pa zato se i ne čudimo, da njihov organ tako piše. Sada stoji do tipografskih radnika u toj

tiskari, da jednom za svagda suzbiju pranje loše i mizerne uprave preko radničkih ledja. Toliko za sada.

Drvodjelska organizacija pozivlje sve neorganizirane drvodjelce na konfidencijalni sastanak, koji će biti u ponedjeljak 21. o. mj. u 7 i po sati na večer u prostorijam Saveza među radnicima. Radi se o njihovom interesu, pa zato se je i nadati, da će se odazvati u potpunom broju. Suvise bit će pozvani sa posebnim pismenim pozivom.

Mala škica iz Bolničke Blagajne. Primamo: Čuti li se tko bolešnim, dužnost mu je otići po liječnički savjet. Pošto se i ja nalazih u ovome stanju, idem da posjetim toli vajnu bolešničku pjeneznicu. Na sve četiri strane čekaonice vise karte sa natpisom: „Liječničko pregledanje obdržaje se od 10 do 12 sati prije podne“, no liječnik se toga dobro držao i došao u 10 i po (budi zadovoljan da je i tada došao, jer jednom sam čekao do 12 sati, pa ga nije bilo, a drugi put je bio na levi (stavnji), a mora se znat, da za ovako revno službovanje ima 10 radničkih kruna na dan! Hvala g. Miotu na ovakvoj upravi. op. iz ur.) Ambulatorij i čekaonica uređeni su upravu moderno po pravom sistemu svršenog fakulteta. Dosta malo nema ni stolca za udobno smjestiti bolešnika već se nalaze moguće slični u tvornici, a ne u ambulatoriju. Za sada ovoliko, e da drugovi uvide u čijim se rukama i paski nalazimo. dok nam buržoazija kapu kroji, teško će nama uvijek pod tom upravom biti. Stoga nastojmo svim silama, da postavimo na upravu ljude, koji će bolešničku blagajnu prilagoditi radničkim potrebama. Radnik.

U Pragu se neki „napredni“ djaci u nاپitom stanju dadoše na junački posao, pa svečano polupaše nadgrobne spomenike. To nijesu počinili neodgojeni „tepesti“ radnici, već akademici.

A ko je po Marjanu pokidao mlade čempreše i porazbijao ferale, možda bi nam znali reći neki parizlje.

Il patto reazionario. Ormai compresi oltre un mese dalla sera in cui un gruppo di operai socialisti, provocati sanguinosamente in pieno passeggio, dovettero e coraggiosamente rispondere all'insulto di una combriccola di figure pagati dalla greppia al potere allo scoppo di infrangere la quiete abbastanza esemplare di questo paese.

Riandare alla citazione di fatti già noti dovrebbsi sciupare alquanto spazio del giornale, e però se la situazione in cui sono oggi tenuti tre operai vittime dell'odio di chi oggi dirige la Procura di Stato al Tribunale di Spalato, ci costringe a portare la protesta sul giornale al più autorevole del Partito nella nostra ragione, certi che la protesta avrà l'approvazione di tutti gli amanti di giustizia.

Quando una sera dello scorso Settembre l'operaio Andrija Miličević venne per odio di parte colpito a tergo da una tremenda coltellata che per tre settimane lo tenne sospeso tra vita e morte, l'autore dell' attentato, un fanatico, venne dopo cinque giorni di detenzione lasciato a piede libero malgrado la procedura tuttora in corso contro il medesimo.

La sera del 9 Gennaio u. s. in seguito al conflitto scoppiato fra i nostri aderenti ed un gruppo di nazionalisti che capitanati da certo Angelinović avevano osato a fischiare la Marsigliese, l' Angelinović rimase leggermente ferito. Bastò questo fatto acciòché, d'ordine della Procura di Stato, fosse proceduti a numerosi arresti dei quali tre furono trattenuti.

A quanto ci consta l'autore del ferimento è tuttora sconosciuto. Tuttavia, chiusa l'istruttoria, gli arrestati dovevano di conseguenza esser lasciati in libertà provvisoria, ed in tal senso anche la Camera di consiglio del Tribunale votò, senonchè essendosi la Procura di Stato opposta

alla scarcerazione, elevando anzi l'accusa al crimine di tentato „omicidio“! la Corte d'appello di Zara confermò l'arresto ed oggi gli indiziati, fra i quali il nostro caro compagno V. Prkušić, languono fino al dibattimento, rovinati economicamente è fisicamente per il danno già innocentemente patito. La camarilla nazionalista croata escogitò tutti i mezzi infami per danneggiare i tre arrestati, e ci consta che a sostenere l'accusa si sieno quotati un enorme numero di individui prezzolati i quali asserirono che il conflitto fù ordito a bella posta in seguito ad un complotto organizzato! alla Federazione (!!!) previo accordo con gli italiani (!) i quali ne sostennero le spese!!! Ma speriamo che le risultanze processuali serviranno a smascherare tutto questo castello d'infamie, che impunemente vengono compiute ed anzi appoggiate da quei fattori, che in sì gravi frangenti dovrebbero compiere azione di vera equanimità giustizia. Così, e non altrimenti.

„Hoće naš Don Luka Pereš“. Primamo iz gradjanskih krugova: Ugledno uredništvo! Zamolio bi vas, da biste izvolili izjaviti lijedeće:

Zadnji dan poklada šetao je jedan gospodin sa svojom suprugom po gosp. trgu te na jednom navali na njega famozni Don Luka, te mu zada više jakih udaraca štapom po ledjima, misleći da mu isti baca konfete. Supruga mu se tako prepala i malo da nije pala u nesvijest. Mislim, da će se bit pobrinuo oštećenik, da putem suda tjera tog m. p. župnika.

NB. Don Luka je već svim gospodjicama na šetnji dosadio, a najskoli jednoj mladoj udovici, kojoj je odviše dodijao, bilo bi dobro, da ga jednom dobro nasamare.

International Phono Kinematograph

„EDISON“

Petak, subotu i nedjelju - Venerdi, Sabato e Domenica

Program:

- I. Ibis, ribolovne ladje (iz naravi).
- II. Romeo se pohajdučio (tragedija).
- III. Kolajna napastnica (drama).
- IV. Žandareva prijateljica (komično).

Programma:

- I. Ibis, vascello da pesca (dal vero)
- II. Romeo si fa bandito (tragedia).
- III. La collana tentatrice (dramma).
- IV. L' amica del gendarme (comico).

POZOR!

50.000 para cipela.

4 para cipela za samih K 7.50

Radi obustave plaćanja više velikih tvornica, dobio sam nalog, da rasprodam veliku količinu cipela, daleko ispod tvorničke cijene.

Stoga prodajem svakomu 2 para cipela za gospodu i 2 para cipela za gospodje, smedje il crne kože galoširane, sa čvrsto pribijenim potplatima, vrlo elegantne, po najnovijoj modi. Veličina prema broju. Sva četiri para stoje samo K 7.50. Šalje se uz pouzeće.

P. LUST, Schuh-Export

KRAKOV, br. 59/S.

Mijenjanje je dozvoljeno: novac se eventualno vraća.